

ՄՐԲՈՑ ՂԵՎՈՆԴՅԱՆՑ ՔԱՀԱՆԱՅԻՑ ՏՈՆՈ ՄԱՅՐ ԱԹՈՒ Ս. ԷԶՄԻԱԾՆՈՒՄ

(5 փետրվարի 2002 թ.)

Սրբոց Ղևոնդյանց քահանայից փոռը յուրաքանչյուր հայ հոգևորականի համար նշանավորվում է նաև որպես իր իսկ փոռ, ուստի այն կարելի է համարել Հայ Եկեղեցու ողջ հոգևորականաց դասի փոռը: Արդեն իսկ ձևավորված ավանդույթի համաձայն, այդ օրը, հրավերով Ն. Ս. Օ. Տ. Տ. Գարեգին Բ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի, Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնում էր հավաքվել Հայաստանյան թեմերի քահանայից դասը՝ առաջնորդությամբ իրենց թեմակալ առաջնորդների:

Օրը նշանավորվեց նաև Ղևոնդյանց քահանայից փոռին նվիրված քահանայական ժողովով: Ի գլուխ ունենալով Նորին Սրբությանը՝ մեր հոգևորականաց դասը միասնաբար պիտի հաղորդակից դառնար օրվա խորհրդին, լսեր համապատասխան դասախոսություններ՝ մեր Եկեղեցու համար կենսական նշանակություն ունեցող ընթացիկ շարք հարցերի մասին, և ինչու չէ՝ միասնաբար որոշումներ կայացնեն այսօր Եկեղեցու առջև ծառացած դժվարությունների հարթման համար:

Առավոտյան ժամը 10-ից սկսվեց հոգևորականաց հոսքը դեպի Մայր Տաճար: Միասիրտ և միաբերել լինելու գաղափարն էր, որ առաջնորդում էր նրանց բոլորին ողջ հայության Սրբություն Սրբոց:

Հայ Եկեղեցու քահանայից դասը նախ բարձրացավ Վեհաբան՝ շնորհավորելու Նորին Սրբությանն իր փոռի կապակցությամբ, որպես Ամենայն Հայոց Քահանայապետի, և թափորով Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին ուղեկցելու դեպի Մայր Տաճար՝ միասնական աղոթքի, ուր կատարվեց թիվ Պատարագ՝ հանդիսապետությամբ Վեհափառ Հայրապետի, հավարտ որի Նորին Սրբությունը իր պատգամը ուղղեց ներկա Քահանայից դասին և հավաքացյալ բազմությանը:

Միջին հոգևոր եղբայրներ.

Այսօր փոռն է Ղևոնդյանց քահանայից, և մենք բոլորս հավաքվել ենք այստեղ, այս սուրբ կամարների ներքո՝ նորոգելու մեր ուխտը մեր Տեղ Դսուս Զրիստոսի, մեր Փրկչի հետ, նորոգելու մեր ուխտը դեպի մեր հայրերի սրբազան հավարքը և նորոգելու մեր ուխտը դեպի Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածինը: Այսօր, ներկա ժամանակում, բազում մարտահրավերներ են ծառացել մեր և մեր Եկեղեցու առջև, և որպեսզի կարողանանք համարժեք

պարտահասաները տալ մեզ ուղղված այդ մարտահրավերներին, հարկ է, որ մենք, որպես եկեղեցականներ, որպես սպասավորներ Աստծո և մեր ժողովրդի, կարողանանք մեր հավատարմոր զավակների հոգիներից ներս հաստատել խորհուրդը, լույս պարզամը Սուրբ Էջմիածնի, որպեսզի Էջմիածինն ինչպես պարմական անցյալում, այնպես էլ այսօր և այսուհետ մեր և մեր ժողովրդի համար դառնա առաքելություն՝ նշանավորելով մեր կյանքի անհատական ընթացքը դեպի Աստված, դեպի բարօր, ապահով ու երջանիկ կյանք հասնուն մեր ժողովրդի և երեսնակախացյալ մեր Հայրենիքի:

Ահա այս մարածունները որպես հայց և աղոթք դարձրած վերադարձն ենք երկինք՝ խնդրելով Տիրոջ գորակցությունը մեզ և Նրա շնորհը մեզ բոլորիս. ամեն:

Հայրապետական թափորն այնուհետև ուղղվեց դեպի Հին Ճեմարանի հանդիսությունների սրահ, ուր տեղի ունեցավ Ղևոնդյանց տոնին նվիրված նիստ-հանդիսություն:

Այն սկսվեց աղոթքով, որից հետո բացման խոսքով հանդես եկավ Գևորգյան Հոգևոր Ճեմարանի տեսուչ Տ. Եղիշե ավագ քահանա Սարգսյանը:

Թույլ տվեք Սրբոց Ղևոնդյանց քահանայից տոնին Հայաստանյայց Առաքելական Ս. Եկեղեցու ողջ քահանայից դասի անունից շնորհավորել մեր սիրելի Վեհափառ Քահանայապետին և հայրենի որդիական մեր անմեղացորդ սերը, նվիրվածությունն ու շնորհակալությունը, որ քահանայից այս տոնը, օրացույցում ու Եկեղեցում հիշվելուց բացի, շնորհիվ Սուրբ Սրբության՝ նաև պարմական այս դասիձեռն հանդիպելու, խոսելու, իրար ավելի մոտրիկից ճանաչելու հնարավորության գեղեցիկ և հիշարժան առիթ դարձավ:

«Խօսեցարուք զճշմարտության խրատանձար ընդ ընկերի խրում, զի ենք միմեանց անդամք», - գրում է Հեթանոսաց Առաքյալը երեսնացիններին ուղղված թղթում (Դ 25):

Իրապես, այսօր հնարավորություն է ստեղծվել ոչ միայն հանդիպելու, խոսելու եկեղեցականներին հուզող հարցերի մասին, այլև սրանալու Հայոց Քահանայապետի օրհնությունը:

Միևնույն քահանա եղբայրներ, քրիստոնյա հոգևորականի կենդանի և ճշմարիտ օրինակը մեր Փրկիչն է, որ երկիր իջավ աշխարհը փրկելու: Նա Իր անսահման մարդասիրությամբ, Իր ներողամիտ, հեզ, սիրալիք վարմունքով ցույց տվեց, թե ինչպիսին պիտի լինի Աստծո տան պաշտոնյան, մարդկային ազգի փրկության սրբազան գործին սպասավորողը, մարդու և Աստծո միջև միջնորդը, հովիվը, քահանան:

Քահանայի սրբազան պարտականությունը հիմնականում ի սկզբանե եղել և մնում է որպես Աստծո տաճարի և հավատացյալ հոգիի հովիվ լինելը: Իրենց սրտի խորախորհուրդ գաղտնիքները հավատացյալները կարող են

քանալ միայն սիրված և հարգված քահանային: Արժանավոր ու սիրված քահանաները Ասրծո խոսքը փոխանցելով միշտ էլ սպասված հյուր են եղել հայ ընտանիքում, լինելով և խորհրդարանում ու անկեղծ քարեկամ հավատազրայների համար:

Լիարժեք կերպով արդարացնելու համար քահանաներին վարսահաված հավատարացյալ հորի հույսերը, պարտավոր ենք սիրով ու անթերի կարասրել քահանայական այն պարտականությունները, որ սահմանել են մեր եռամեծար վարդապետ Հայրերը: Հեռու մեզանից ծուլություն, մեծամարտություն, կոպտություն, արծաթսիրություն և այլ խտրելի ու մերժելի երևույթներ: Պարտաւար լինենք կենդանի պահելու հավատքը, հայրենասիրությունը, եկեղեցասիրությունը մեր ժողովրդի հոգում ու գիտակցության մեջ:

Անխաթար պահենք մեր պարտության մեծագույն նվաճումը հանդիսացող Հայաստանյայց Առաքելական Ս. Եկեղեցին, որի սպասավորությանն ենք կոչված բոլորս:

Մենք, որպես Ասրծո կենդանի խոսքի տարածողներ, պարտավոր ենք ամեն օր կարարելագործել մեզ՝ կարդալով ոչ միայն Ս. Գիրքը, այլև այն բոլոր գիտական և կրոնական հրատարակությունները, որոնք մեզ ճանապարհի պիտի ցուցանեն դիմագրավելու այն վտանգը, որ զայիս է զառնագեար գայլերից ու բորենիներից, որոնք, օգտվելով «խղճի ազատություն» կոչված օրենքից, ամեն օր, ամեն ժամ ցալ ու տառապանք են պատճառում Սրբազան մեր Եկեղեցուն:

Ի՞նչ ենք անում մենք եկեղեցականներս, որ թեթևացնենք հոգւր մեր Եկեղեցու և Մայր Աթոռի: Ի՞նչ ենք անում մենք քահանաներս, որ կարողանանք մեզ կոչել հեղեղորդն ու հոգևոր սրբազան գործի արժանավոր շարունակողները Սուրբ Ղևոնդյանց քահանայից, որոնք հայ ժողովրդի և մեր բազմաջարճար Սուրբ Եկեղեցու սիրուն և հարստության ապահովման համար նահապետակցին և իրենց թափված արյամբ անմահացրեցին մեր Եկեղեցին:

Սիրելի հոգևոր եղբայրներ, այսօր մեզանից նահապետություն չի պահանջվում, և միշտն ասած՝ դրա կարիքն էլ չկա: Մեզանից պահանջվում է անսակարկ նվիրում քահանայական գործունեությանը և մեր Սուրբ Եկեղեցուն: Թող Սրբոց Ղևոնդյանց քահանայից անսահման սերն ու նվիրվածությունը մեր պարտության միջոցով փոխանցվի մեզ, որպեսզի կարողանանք ապրել ու գործել նրանց ոգով և նվիրումով, որ հավիտյանս ապրի մեր Սուրբ Եկեղեցին, մեր Հայրենին և ժողովուրդը:

Թույլ տվեք խոսքս ավարտել մեծ հայի ու գորավարի մեկ արտահայտությամբ, որը, մի փոքր փոխելով, պիտի հարցնեի. շատ սիրելի հոգևոր եղբայրներ, քնելուց երբևիցե մտածե՞լ եք, թե ի՞նչ եք արել և տվել Հայաստանյայց Առաքելական Ս. Եկեղեցուն և մեր ժողովրդին: Այսօրվանից ես պիտի առաջարկեի. երբ օրվա հոգսերից հոգևած, երեկոյան անկողին եք մտնում, հիշեցե՛ք ձեր այդ օրվա արածի ու չարածի մասին, որը, վարսահանում եմ

ձեզ, պիտի օգնի վաղվա աննիքը ավելի հավարթով և նվիրումով կարարելու:

Թող Ղևոնդյանը քահանայից անմահ մարտիրոսական ոգին և նվիրումը թևածի այս դահլիճում, և այսրեղից դուրս գանք ավելի գորացած ու լցված նրանց անմահ հոգով:

Տեսուչ Հոր բացման ողջույնի խոսքից հետո Վեհափառ Հայրապետի առաջարկով և ժողովականների համաձայնությամբ նիստի արենապետներ ընտրվեցին Սյունյաց թեմի առաջնորդ Ս. Աբրահամ եպս. Մկրտչյանը և Շիրակի թեմի առաջնորդ Ս. Միքայել եպս. Աջապահյանը, որոնք էլ վարեցին առաջին երկու նիստերը: Առաջին բանախոսությունը կարդաց Արցախի թեմի առաջնորդ Ս. Պարզև արքեպս. Մարտիրոսյանը՝ «Եկեղեցական համայնքների, ծխերի վերակազմավորման անհրաժեշտությունը» թեմայով: Սրբազան Հայրն իր բանախոսության ընթացքում անդրադարձավ եկեղեցական ծխերի և համայնքների անցյալում ծավալած գործունեությանը և ներկայիս այդ գործունեության վերականգնման անհրաժեշտությանը՝ նշելով նաև, թե այն ինչպես պետք է համապատասխանեցվի մերօրյա իրականությանը: Սրբազան Հայրն անդրադարձավ նաև ծխական համայնքներում աշխարհականների ներգրավման անհրաժեշտությանը: Բանախոսության ընթացքում Սրբազան Հայրն, ասածը հավաստելու համար, քանիցս համապատասխան օրինակներ բերեց, որոնք լավագույնս կարող են օգտակար լինել մեր Եկեղեցուն նաև այսօրվա գործունեության շրջանակում:

Այնուհետև բեմ հրավիրվեց Արժանապարիվ Ս. Ղևոնդ քահանա Մայիլյանը, որն էլ բանախոսեց «Հայաստանյայց Եկեղեցին և կրոնական խճանկարը արդի Հայաստանում» թեմայով՝ փայլով Հայաստանում գործող համարյա թե բոլոր աղանդավորական ուղղությունների, Հայաստանում նրանց հասարակելու նախապայմանների, գործունեության ոլորտների, միջոցների և հետևորդների մասին հստակ պատկերացում՝ շեշտելով նրանց գործունեության ազգակործան բնույթը: Այնուհետև ծավալվեց մտքերի փոխանակություն, և հարցեր փոխվեցին երկու բանախոսներին:

Երկրորդ նիստն սկսվեց Սևանի Վազգենյան Հոգևոր Դպրանոցի տեսուչ Ս. Բագրատ արք. Գալստանյանի «Քահանայությունը երեկ և այսօր» բանախոսությամբ: Հոգեշնորհ Հայր Սուրբը ներկայացրեց Եկեղեցու, որպես բարոյական համայնքի, չափանիշները՝ ընդգծելով նրանում հատկապես քահանայության ունեցած բացառիկ դերն ու նշանակությունը: Բանախոսը նաև անդրադարձավ Մկրտության, Ս. Հաղորդության և Սուրբ Հոգով նոր կյանքի ընկալման վերաբերյալ հասկացությունների սահմանմանը, դրանց Ավետարանական և Հին Կտակարանյան ակունքներին, ինչպես նաև Հին և Նոր Կտակարաններում՝ Աստծո և իր ժողովրդի միջև հատուկ հարաբերության և Մարդնեղության խորհրդին՝ շեշտելով այն գաղափարը, որ «Եկեղեցին սոսկ հաստատություն կամ հիմնարկություն չէ: Այն գոյության ձև է, լինելության ճանապարհ»:

Բանախոսությանը հաջորդեցին քննարկումները, որ վերաբերում էին ոչ միայն փվյալ թեմային, այլև ընդհանրապես քահանայից դասին հուզող հարցերին:

Քննարկվեցին նաև նիստերի ընթացքում քահանա Հայրերի կողմից եղած այն առաջարկությունները, որոնք կապված էին քահանայագործելու ընթացքում առաջացող բազմաթիվ խոչընդոտներին, դրանց հարթման միջոցներին և Եկեղեցու կյանքում կենսական փեղ զբաղեցնող փարբեր հարցերին:

Վեհափառ Հայրապետի հրավերով իր մրաժույթները ներկաների հետ կիսեց Տ. Տաճար քեն. Դավթյանը: Քահանա Հայրը պատմեց Միացյալ Նահանգներում մեր Եկեղեցու ներքին կյանքի կազմակերպման, ինչպես նաև արտասահմանի մեր ներկեղեցական կյանքի կազմակերպման առավել հաջող փորձառությունների և հասարակության դրանց կիրառման հնարավոր փարբերակների մասին:

Քննարկումներն ավարտվեցին նիստի արեւնապետ Տ. Աբրահամ եպս. Մկրտչյանի կողմից կազմված հայտարարությամբ: Այս քննարկումների վերջում Վեհափառ Հայրապետն իր կարծիքն ու դիրքորոշումը հայրնեց յուրաքանչյուր հարցի վերաբերյալ առանձին-առանձին, ինչպես նաև իր օրհնության խոսքն ուղղեց ներկա հոգևորականներին:

Միջուկի հոգևոր եղբայրներ և ներկաներ.

Ես ուզում եմ իմ շնորհակալությունը և գնահատանքն արտահայտել բոլոր այն անձանց, ովքեր ձեռնարկեցին և կազմակերպեցին մեր այս հավաքը՝ դիվանապետ Հայր Սուրբին, լուսարարապետ Հայր Սուրբին, ինչպես նաև իմ գնահատանքն եմ քերում Պարզև Սրբազանին, Բագրատ Հայր Սուրբին և մեր սիրելի Տեղ Հորը և արեւնապետող մեր Սրբազաններին: Ասեմ նաև, որ այսօր, երբ մեր Սրբազանների հետ միասին խմբված էինք Վեհարանում, մրաժույթն արտահայտեցի, որ բավարար չէ այսպես մեկօրյա հանդիպմամբ բավարարվել, որովհետև չենք կարողանալու այս մեկ օրվա մեջ մեր առաջ ծառացած խնդիրների պարասխառները տալու, մեր դժվարությունները միմյանց փոխանցելու, մեր լուծումները գտնելու: Բայց, ինչպես արդեն Սրբազան Հայրն ընդգծեց, մենք այս հանդիպումից ակնկալում ենք լուծումներ ու ճանապարհներ և այդ իմաստով իրապես դժվար է այս մեկ օրը այնպես կազմակերպել, որ պարասխառները տա մեզ հուզող հարցերի: Ուստի մենք որոշեցինք, որ հանդիպումներ ունենանք մեր թեմերի ծառայող քահանաների հետ առանձին-առանձին:

Նկատի ունենալով, որ Արցախը, Վիրահայոց թեմը և հայաստանի թեմերը բոլորը միասին տասը թեմ են, և, ուրեմն, տարվա տասներկու ամսվա մեջ ամիսը մեկ թեմի քահանաների հետ կարող ենք հանդիպել և ավելի ակնաշիջանդ, պարզ երկխոսություն ունենալ և մեկն մյուսով զորացած, մեկն մյուսով ոգևորված մեր առաքելությունը կատարել մեր Եկեղեցու և մեր ժողովրդի կրակներով: Ուստի նորից պիտի խնդրեմ մեր թեմակալ առաջնորդներին ինձ հիշեցնել, որ տարին մեկ անգամ մենք քահանայից դասի հետ պետք է հանդիպենք և կարող ենք հանդիպել ոչ միայն տվյալ թեմում կարող ենք հանդիպել Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնում, կարող ենք հանդիպել որևէ մի ուխտավայրում, միասնաբար ուխտի գնալով:

Այժմ մի քանի խոսք ուզում եմ ասել այս ժողովից իմ տպավորությունների մասին: Դուք լսեցիք դասախոսություններ, շատ հարցեր տվեցիք, բայց ես կարծում եմ, որ այժմ և բոլոր ժամանակներում որքան էլ որ տարաբնույթ դրսևորումներ ունենա կյանքը տվյալ ժամանակահատվածում, բաժանալական առաքելության բնույթը չի փոխվում: Եթե մենք ուզում ենք արդյունավետ ծառայել մեր ազգին, պիտի ունենանք Ղևոնդ Երեցի ոգին, կամքը, հավատը, նվիրումը, սերը՝ ինչպիսի ժամանակահատվածում էլ որ ապրենք, ինչպիսի դժվարություններ էլ որ ունենանք, ինչպիսի խնդիրներ էլ մեր առջև ծառացած լինեն: Եթե մենք ժողովրդի անձերի մեջ կերպավորողը եղանք Ղևոնդ Երեցի նկարագրի և ոգու, մեր առաքելության մեջ մենք հաջողած ենք, մենք հաջողած ենք իբրև քահանա, մենք հաջողած ենք իբրև Եկեղեցի:

Իր ժողովրդի համար դժվարին պահին, ճակարագրական պահին ինչպես Ղևոնդ Երեցը կանգնեց և հարակրեն իր դիրքորոշումը արտահայտեց նախ Ասրժո առջև, իր Եկեղեցու առջև, իր հայրերի սուրբ հավատքի առջև կանգնեց և իր հավատարմությունը դրսևորեց և քաջաբար ու վստահ իր հավատքը, իր համոզմունքը հնչեցրեց՝ պարտաւար լինելով գիտակցաբար հանձնառություններ վերցնելու, անձնագոհության գնալու, իր կյանքը վրանգի ենթարկելու, ապրելու «Մահ իմացելալ անմահութիւն է» գիտակցությամբ:

Ես հիմա նայում եմ և տեսնում եմ, որ հազար հիւս հարյուր հիսունմեկ տարիներ են քաժանում մեզ իրարից, Ղևոնդ Երեցի ապրած ժամանակահատվածից, թերևս կյանքում երբեմն երևույթները տարաբնույթ են, տարբեր են, նույնական չեն, բայց առաքելորդող ոգին նույնն է հայ եկեղեցականի: Այսօր էլ կյանքում 5-րդ դարի պայմանները, բռնակալությունը, բռնադատությունը փոխված են իրենց դրսևորումների, իրենց երևույթների մեջ:

Այն այսօր մեզ ներկայանում է աղանդների հարձակումներով, աղանդների կերպով, այն մեզ ներկայանում է բարոյական արժեքների անկման կերպով, այն մեզ ներկայանում է մեր ժողովրդի աղքատության, այսինքն՝ տարբեր ձևերի մեջ, բայց նույնն են մարտահրավերները, որոնց առջև պիտի կանգնենք որպես Ղևոնդ Երեցներ և մեր ծառայությունը բերենք: Ունենք մենք այդ ոգին, այդ սերը, այդ հանձնառությունը, պարտաւարականությունը գոհաբերելու: Փառք Ասրժո, դրա անհրաժեշտությունն այսօր չկա. ես Վարդանանց տոնի առիթով մի ուրիշ նշանաբան եմ ժամանակին կիրառել. կյանքով անմահությունը պետք է կերտել՝ «Կյանք իմացալ անմահություն է» գիտակցությամբ: Ես հավատում եմ, որ որոշիչ է և էական է մարդու գիտակցությունը, մարդու ներաշխարհը, մարդու աշխարհընկալումը:

Ձեզ հետ, սիրելիներ, ես քաջաբան կերպով ասում եմ. եթե մի ուրախություն ունենք՝ բոլորինս է, եթե մի ցավ ունենք՝ բոլորինս է, եթե մի մեղք ունենք՝ բոլորինս է, եթե մի թերություն կա՝ բոլորինս է, բոլորիս կողմից դա պարճատված թերություն է: Եթե մեկը ծառայություն է կատարում և թերա-

նում, եթե մեկը նախանձախնդիր չէ մեր առաքելության, մեր ծառայության նկատմամբ, մենք պարտավոր ենք բոլորս միասնալ և թերություն, սխալ դրսևորում ունեցող անձին կարգի հրավիրել, որ վնասը ավերիչ չլինի, որ դրսևորված թերությունն ավերիչ վնաս չհասցնի:

Բոլորս էլ ինչ-որ տեղ դժգոհ ենք այն արդյունքներից, որ այսօր առկա է ներկեղեղեցական կյանքում, բոլորս էլ այստեղ քննադատական կողմեր ունենք: Բայց ամեն մեկս պետք է նայի իր դիմացինին: Եթե մենք մեր արդյունավետության պակասը փորձում ենք հիմնավորել առկա միջոցներով և դրանց պակասությանը, հնարավորությունների նվազ լինելով և այլ նմանարիպ հիմնավորումներով, արդեն իսկ մեր կոչման, մեր առաքելության մեջ, Ղևոնդ Երեցի հոգով ու կերպարով ոգեշնչված եկեղեցականի կոչման մեջ է, որ թերանում ենք:

Ինչպես արդեն լսեցիք, աղանդավոր 8-րդ, 10-րդ դասարանի կրթություն ունեցող անձր քարոզում է մեծ հաջողությամբ, և նա ավելի լավ ու հաջող քարոզչություն է իրականացնում, քան մեր՝ Լոկոտիկ Աստվածաբանական Համալսարանը ավարտած հոգևորականը: Ուրեմն 10-րդ դասարանի այդ պարանին ավելի ունակ է առաջնորդի այդ դերի մեջ զրկվելու, քան թե մեր վեցամյա աստվածաբանական կրթություն ստացած եկեղեցականը: Բայց ես վարահ եմ, որ այդ երիտասարդը իր առաքելության նվիրյալ է, խենթ է, հավատացող է իր գործին, նա Ղևոնդ Երեց է այդ պահին իր ժողովրդի համար, իր համայնքի համար:

Սա մեր Եկեղեցու կենսատոճը, ապրելաձևը, կենցաղը պետք է լինի: Եթե մենք կարողացանք դա կերտել, ուրեմն ապահովված կլինենք մեր ժողովրդի համար տեսակի չարիքներից, նա աղանդավորի հետևից չի ընկնի, աղանդավոր չի դառնա: Այսօր ես կարևորագույն մի խնդիր եմ տեսնում մեր Եկեղեցու առջև՝ այս իրականությունը նկարի ունենալ և համաձայն այս իրողության գործել:

Մեր առաքելության հոգևոր-կրթական գործունեությունը, քրիստոնեական հավարքի կերտումն ու ամրապնդումն է մեր ժողովրդի գիտակցության մեջ, երկրորդ՝ սոցիալական դաշտի վրա, տնտեսական ոլորտից ներս մեր դերն ու առաքելությունը, դրանք միմյանց հետ շաղկապված են, մեկը մյուսով պայմանավորված: Եկեղեցու դերը այս ոլորտներում շատ մեծ է, Եկեղեցին պարտավոր է այստեղ իր խոսքն ասել, բայց այդ խոսքը եթե իր արտահայտությունը չգտավ կոնկրետ կյանքի մեջ, դրսևորումները չգտավ իմ թվարկած այդ ոլորտներում ու բնագավառներում, մեր խոսքն անարձագանք կլինի, արմատներ չի ներքի և պտուղ չի տա:

Մեր ժողովուրդը չի կարող բարեկեցիկ կյանքով ապրել, եթե արտավոր երևույթները հիմնական տեղ են գրավում մեր կյանքում: Ուրեմն այդ բարոյական աջակցությունը, հոգևորով՝ ժողովրդին բարոյական աջակցությունը, այդ առաքելությունը նույնպես Եկեղեցու վրա է, և որը կոչված ենք մենք իրականացնելու: Նաև դա էր Ղևոնդ Երեցի առաքելությունը, դա էր

Ղևոնդ Երեցի կարարած գործի էությունը: Եթե մենք մեր ժողովրդին սիրենք ավելիով, քան մեզ և մեր ընտանիքը, կապրենք անհամեմատ ավելի բարվոք պայմաններում, մենք կգործենք անհամեմատ ավելի մեծ հևարավորությունների և միջոցների պայմաններում: Ժողովուրդը գիտն րաւ, երբ րեսնում է, որ այդ վերցնողը ամբողջապես վերադարձնում է իրեն՝ վերաժված մի նոր արժեքի: Այնքան ժամանակ, որ մենք մեր ոգին, հավատքը, կյանքը չկարողացանք նվիրել մեր գործին և առաքելությանը, մենք միշտ պիտի գանք այստեղ, և մեր շրթունքներից անպակաս պիտի լինի դժգոհությունը, բայց մենք պետք է անմնացորդ նվիրումով լինենք մեր գործի առաջնորդողը, այն ժամանակ մեր գործը բարեհաջող ընթացք կունենա:

Ինչպիսի եք պատկերացնում գործի հաջողությունը, երբ ձեր հայացքի մի հատվածը մշտապես դեպի ետ է ուղղված՝ դեպի ձեր ընտանիքը, երբ քո մտածումները, քո զգացումները հեռու են քո համայնքից, երբ «հովիվ» գաղափարը քո գործի մեջ մասնակցություն չունի: Կարգապահությունը նս, այն, ինչ որ Էության մասին խոսեցի, նվիրումի մասին խոսեցի, դրա մաս է կազմում: Կարգապահությունը պետք է որ դառնա ուղեկիցը մեր կյանքի, մեր գիտակցության մեջ լինի:

Քահանան պիտի գիտենա իր առաջնորդին լսել, եթե գրկում է, որ առաջնորդը սխալ է, գոյություն ունի Թեմական խորհուրդ, գոյություն ունի Հայոց Հայրապետ, կարող է դիմել, բայց գիրքած եղևք, որ Կաթողիկոսը հեղեղալ ընկալումն ունի Եկեղեցու սպասավորի համար՝ նվիրում, զոհաբերություն աշխարհների նկարումներ, խեղճի գիտակցություն, անվերապահ նվիրվածություն, անձնագոհ կերպ, ամբողջական զոհաբերության ոգի, և սա պիտի լինի հարկանիշը Հայ Եկեղեցու յուրաքանչյուր սպասավորի, և սա մեր փրկության, մեր հաջողության, մեր երջանկության ճանապարհն է:

Իմ աղոթքն է, իմ մաղթանքը, որ Աստված մեր մեջ զորացնի այդ ոգին, րա մեզ այդ սերը, այդ կամքը, այդ հավատքը:

Ղևոնդյանց նվիրված քահանայական հավաքն ավարտվեց «Էջ Միածինն ի Տօրե» շարականով և «Պահպանիչ» աղոթքով, որից հետո Հայ Եկեղեցու ողջ քահանայից դասը թափորով ուղևորվեց Մայր Տաճար՝ միասնաբար աղոթք կատարելու: Տեղի ունեցավ Երեկոյան ժամերգություն՝ հանդիսապետությամբ Վեհափառ Հայրապետի, որի ավարտին Հայրապետական թափորով Վեհափառ Հայրապետը առաջնորդվեց Վեհարան, ուր քահանաները, աջահամբույր առնելով, հրաժեշտ րվեցին Նորին Սրբությանը:

Քահանա Հայերը, սրանալով Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի օրհնությունն ու բարեմաղթանքը, վերադարձան իրենց համայնքները նորոգված ուխտով, նոր սպասումներով և մի նոր վճռակամությամբ՝ լծվելու Աստծո և իրենց հոգի ծառայության՝ ի փառս Աստծո և ի բարօրություն մեր Մայր՝ Հայ Առաքելական Սուրբ Եկեղեցու: